

Taipalsaaren kunta
Kellomäentie 1
54920 Taipalsaari

Taipalsaaren kunnan lausuntopyyntö 24.5.2021

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto koskien Suur-Saimaan osayleiskaavan uudistusta, osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa, Taipalsaari

Lausuntopyyntö

Taipalsaaren kunta on pyytänyt 24.5.2021 Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (myöhemmin ELY-keskus) lausuntoa koskien Suur-Saimaan osayleiskaavan uudistusta. Lausuntopyyntö koskee osayleiskaavan uudistuksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa (myöhemmin OAS).

Suur-Saimaan osayleiskaava on tullut voimaan 5.4.1994 eli se on vanhan rakennuslain aikainen kaava. Yleiskaava on Ympäristöministeriön vahvistama. Yleiskaavaan on tehty muutamia tila- ja rakennuspaikkakohtaisia muutoksia. Koko kaavaa ei ole päivitetty. Kaavapäivitysten yhteydessä Jänkälän alue siirrettiin toiseen kaava-alueeseen 2015.

Alueidenkäyttö

OAS:a ehdotetaan täydennettävän otsikoiden 3.3 *Yleiskaavat* sekä 3.4 *Ranta-asemakaavat* osalta. Otsikoiden alla tulee kertoa, että mitkä ovat alueen sen hetkiset voimassa olevat kaavat.

Kohtaan 3.5 *Rakennusjärjestys* ehdotetaan päivitettävän tieto siitä, että uusi rakennusjärjestys on tullut voimaan 29.6.2021.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan tulisi lisätä tieto siitä, että maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus on vireillä. Ympäristöministeriön maankäyttö- ja rakennuslaki uudistuu verkkosivujen (<https://mrluudistus.fi/tietoa-lakiuudistuksesta/>) mukaan tavoitteena on, että hallituksen esitys uudeksi maankäyttö- ja rakennuslaiksi olisi valmis vuoden 2021 loppuun mennessä. Maankäyttö- ja rakennuslain uudistus voi osaltaan vaikuttaa nyt vireillä olevaan Suur-Saimaan osayleiskaavan uudistukseen.

OAS:sta käy ilmi, että osayleiskaava on tarkoitus laatia oikeusvaikutteiseksi. OAS:sta tulee käydä ilmi, että onko osayleiskaavan tarkoituksena olla jatkossa myös suoran rakennusluvan perusteena.

OAS:ssa tulee käydä ilmi, että korvaako laadittava osayleiskaava voimaan tultuaan nykyisen maankäyttöä ohjaavan osayleiskaavan.

Geologiset muodostumat

Suunnitellulle kaava-alueelle sijoittuu arvokkaita harjuja ja rantakerrostumia. Kaavoituksella on keskeinen merkitys arvokkaiden geologisten muodostumien suojelussa. Arvokkaiden geologisten muodostumien rajaukset on esitetty oheisessa karttaliitteessä (liite 1).

Harjut

Suunnitellulle kaava-alueelle sijoittuu viisi toiseen Salpausselkään liittyvää arvokasta harjualueutta. Harjualueet edustavat kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja niihin liittyy erityisiä luonnonesiintymiä. Harjukuvauksissa esitetyt kasvillisuustiedot perustuvat POSKI-projektin (Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen - Etelä-Karjalan loppuraportti, 2008) tietoihin. Kasvillisuuden ja puuston ominaisuuksissa on mahdollisesti tapahtunut muutoksia POSKI-projektin julkaisun jälkeen.

Kyläniemi (POSKI-tunnus = 83109) on Saimaan vesimaisemaan keskeisenä elementtinä kuuluva harjualue, joka liittyy myös osittain alueen kulttuurimaisemaan. Kyläniemi on arvioitu POSKI-projektissa kansainvälisesti arvokkaaksi harjualueeksi (arvoluokka 1). Harjualue on geologisesti, biologisesti ja maisemallisesti erittäin merkittävä ja monikäytön kannalta merkittävä geologinen muodostuma. Toisen Salpausselän Järvi-Suomen kaaren keskiosia edustava, noin 14 km pitkä harjualue käsittää leveitä deltamaisia reunatasanteita (Onnenahonkangas - Mannastinkangas ja Rastinkangas), kumpuilevia reunalaajentumia (Turpainniemi, Syvälahdenkangas), reunaterasseja sekä suuria reunaselänteitä (Hentula - Varastinlampi ja Syvälahti - Kutvele). Harjualueen rinteillä esiintyy monin paikoin hyvin edustavina kaksi allekkaista muinaisrantaä törmineen ja terasseineen. Paikoin alueella esiintyy rantavalleja ja eroosiotörmä. Rannoilla esiintyy monin paikoin särkkämuotoja nykyisten rantahietikoiden yhteydessä. Kasvillisuus on pääosin kanervatyypin ja puolukkatyyppin kangasmetsää. Paikoin on jäkälälaikkuja, ja hiekkaisilla etelärinteillä löytyy nummimaisia kasviyhdyskuntia. Kasvistoon kuuluvat mm. kangasvuokko, kangasajuruoho, kanervisara, hietaneilikka, hiettaorvokki, häränsilmä, metsänätkelmä, lehtoneidonvaippa, ukontulikukka ja kangaskorte. Muutamien lampien rannoilla sekä lahtien pohjukoissa on neva- ja rämesoistumia.

Hietasaari ja Ruuhonsaari (POSKI-tunnus = 83113) koostuvat neljästä erillisestä saaresta ja muodostavat Saimaan vesimaisemaan keskeisen elementin. Hietasaari ja Ruuhonsaari on arvioitu POSKI-projektissa maakunnallisesti arvokkaaksi harjualueeksi (arvoluokka 3). Harjualue on geologisesti, maisemallisesti ja biologisesti merkittävä ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä. Hietasaari käsittää kalliokohoumien

keskelle kerrostuneen, loivakaartoiseksi tasaantuneen harjuselänteeseen, pienehkön rinnakkaiselänteeseen sekä näiden välissä olevan harjukuoppalammen. Muodostuman rinteillä on muinaisrantoja terasseineen ja valleineen. Itäisivulla harjuselänteeseen ja kallioperäkohouman välissä on vetokannas. Ruuhonsaarissa on kapea, paikoin polveileva harjuksoon kuuluva selänne sekä rinnakkaiselänne, joka laajenee sivulaajentumaksi. Ruuhonsaarien rinteillä esiintyy edustavia muinaisrantoja törmineen, terasseineen ja valleineen. Hietasaaren kasvillisuus on pääosin puolukkatyypin kangasmetsää, valleilla ja rinteillä kanervatyyppejä, rantavallien päällä sianpuolukka- ja variksenmarjakasvustoja sekä monin paikoin hiekkaisilla kohdilla poronjäkälakasvustoja. Puusto on pääosin varsin luonnontilaista mäntymetsää, enimmäkseen keski-ikäistä, rannoilla myös vanhempaa puustoa. Ruuhonsaarien kasvillisuus on kanerva- ja puolukkatyypin kangasmetsää, valorinteillä on laajahkoja sianpuolukkakasvustoja, varjorinteillä variksenmarjakasvustoja. Ruuhonsaaren seutu on varsin keskeistä saimaannorpan esiintymisaluetta.

Hietasaari ja Pitkäsaari (POSKI-tunnus = 83112) muodostavat Saimaan Pajusaarenselän ja Varissaarenselän vesimaisemaan keskeisesti liittyvän harjualueen. Hietasaari ja Pitkäsaari on arvioitu POSKI-projektissa maakunnallisesti arvokkaaksi harjualueeksi (arvoluokka 3). Harjualue on maisemallisesti ja biologisesti merkittävä ja geologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä. Alue koostuu kahdesta harjusaaresta, joissa on ilmeisesti mannerjäätikön reunan asemaan liittyvä, osin tasalakenen reunaharjumainen suuri selänne, sitä leikkaava harjuksoon kuuluva kumpuileva selänne, matala, polveileva harjuksoon kuuluva selänne, harjuksoon kuuluva laajentuma sekä matala, särkkämäisenä päättyvä harjukson selänne. Muodostumien rinteillä on edustavia muinaisrantoja, joissa on korkeita eroosiotörmä, terasseja sekä hiekkaisia ja kivisiä valleja. Nykyisiin hiekkarantoihin liittyy särkkämuotoja. Kasvillisuus on kanerva- ja puolukkatyypin kangasmetsää ja puusto melko luonnonmukaista keski-ikäistä männikköä. Valorinteillä on suurehkoja sianpuolukkakasvustoja, pienialaisia nummimaisia kasvivyhdyskuntia. Varjorinteillä ja matalilla selänteillä on laajoja variksenmarjakasvustoja, paikoin suopursua sekä kangasrahasammalta. Kasvistoon kuuluvat mm. keltalieko, kangaskorte, kangassara, kielo ja mäntykukka.

Hankaluoto-Värräsaari (POSKI-tunnus = 83111) on kolmesta erillisestä harjusaaresta koostuva harjualue, joka on Saimaan Venäjänsaarenselän ja Liittokivenselän vesimaisemaan varsin keskeisesti liittyvä elementti. Hankaluoto-Värräsaari on arvioitu POSKI-projektissa paikallisesti arvokkaaksi harjualueeksi (arvoluokka 4). Harjualue on maisemallisesti ja biologisesti merkittävä ja geologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä. Hankaluoto-Värräsaari käsittää kapeita, paikoin polveilevia selänteitä, ilmeisesti jäätikön reunan asemaan liittyvän reunaharjumaisen selänteeseen sekä harjulaajentuman, sivukumpuja ja -harjanteita sekä edustavia muinaisrantoja, joissa on törmä, tasanteita ja valleja. Lisäksi saarilla on hiekkarantoja erilaisine särkkämuotoineen. Kasvillisuus on kanerva- ja puolukkatyypin kangasmetsää ja puusto keski-ikäistä, paikoin vanhahkoa mänty- ja sekametsää. Varjorinteiden kenttäkerroksessa laajalti

variksenmarjaa, paikoin suopursua ja valorinteillä laajahkoja sianpuolukkakasvustoja. Kasvistoon kuuluvat lisäksi kangasvuokko, kangassara ja kangaskorte. Värätsaaren länsiosan loivapiirteisessä harjukuopassa on rämesoistuma.

Venäjänsaari (POSKI-tunnus = 83110) on myös keskeinen elementti Saimaan vesimaisemassa. Harju on arvioitu POSKI-projektissa maakunnallisesti arvokkaaksi (arvoluokka 3). Harjualue on geologisesti ja maisemallisesti merkittävä ja biologisesti ja monikäytön kannalta jokseenkin merkittävä. Harjusaari koostuu rinnakkaisista, kapealakisista ja polveilevista selännteistä, selännteisiin liittyvistä harjulaajentumista, sivulaajentumista, sivukummuista ja -harjanteista. Muodostumien rinteillä on monin paikoin varsin edustavia muinaisrantoja törmineen ja valleineen. Kasvillisuus on puolukka- ja kanervatyypin kangasmetsää ja puusto pääosin keski-ikäistä mänty- tai mänty-koivusekametsää. Itä- ja pohjoisrinteillä on laajoja variksenmarjakasvustoja ja valorinteillä sianpuolukkakasvustoja. Lampien rannoilla sekä muutamissa harjukuopissa on neva- ja rämesoistumia.

Tuuli- ja rantakerrostumat

Suunnitellulle kaava-alueelle sijoittuu kaksi valtakunnallisesti arvokasta rantakerrostumaa. Tuuli- ja rantakerrostumien valtakunnallisessa inventoinnissa muodostumat on jaettu arvoitettavien kriteerien perusteella viiteen arvoluokkaan. Luokkiin 1-4 kuuluvilla tuuli- ja rantakerrostumilla on maa-ainelain (555/1981) 7 §:n tarkoittamaa valtakunnallista tai muutoin huomattavaa merkitystä luonnonsuojelun kannalta.

Rastinniemi-Taipale (TUU-05-007) sijaitsee Kyläniemessä. Rantakerrostuma on luokiteltu arvoluokkaan 2. Rantakerrostumassa on havaittavissa selväpiirteisiä Itämeren eri vaiheiden rannanmerkkejä. Rantakerrostuman geologisista, biologisista, maisemallisista ja muista arvoista on saatavilla tietoa ympäristö.fi sivustolla (http://wwwi.ymparisto.fi/tuura/a/Y05_Kaakkois-Suomi/Kohdekuvaukset/TUU-05-007.pdf)

Turpainniemi (TUU-05-006) sijaitsee Kyläniemen kärjessä. Rantakerrostuma on luokiteltu arvoluokkaan 4. Turpainniemen rantakerrostuma edustaa Baltian jääjärven loppuvaihetta. Rantakerrostuman geologisista, biologisista, maisemallisista ja muista arvoista on saatavilla tietoa ympäristö.fi sivustolla (http://wwwi.ymparisto.fi/tuura/a/Y05_Kaakkois-Suomi/Kohdekuvaukset/TUU-05-006.pdf).

Pohjavesialueet

Suunnitellulla kaava-alueella sijaitsee seitsemän luokiteltua pohjavesialuetta: Iso Vitsai (0583130), Kyläniemi (0583127 A), Kyläniemi (0583127 B), Kyläniemen Rastinniemi/Härkkimysshiekka (0583126), Hietasaari (0583137), Venäjänsaari (0583152 A) ja Venäjänsaari (0583152

B). Kaakkois-Suomen ELY-keskus tarkistaa parhaillaan Taipalsaaren pohjavesialueita vesienhoitolain (laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä, 2004/1299) mukaisesti. Tarkistustyön myötä pohjavesialueiden rajauksiin ja luokituksiin voi tulla muutoksia. Taipalsaaren tarkistettut pohjavesialueet ovat nähtävillä kesän 2021 aikana.

Luonto

Kohdassa 4 *Suunnittelun* tavoitteet sivulla 4 todetaan, että *"Norppatilanteen muutosten takia joitakin rakentamattomia rakennuspaikkoja saatetaan joutua osoittamaan valtion korvattavaksi."* Muutostarpeita voi tulla myös mm. Natura-alueiden muidenkin luonnonarvojen takia ja tämän vuoksi tavoitetta olisi hyvä hieman väljentää esimerkiksi: Muun muassa saimaannorpan esiintymisessä ja elinalueissa tapahtuneiden muutosten sekä muiden Natura-alueiden luonnonarvojen turvaamiseksi joitakin rakentamattomia rakennuspaikkoja saatetaan joutua siirtämään tai osoittamaan valtion korvattaviksi.

Kohdassa 6 *Suunnitteluvaiheet* sivulla 5 esitettyssä alustavassa aikataulussa *Natura tarveharkinta* olisi selkeyden vuoksi hyvä korvata termillä *Natura-arvioinnin tarveharkinta*.

Liikenne

Osayleiskaava-alueen halki kulkee maantie 14866, Kyläniementie, joka on toiminnalliselta luokaltaan yhdystie. Maantien 14866 liikennemäärä osayleiskaava-alueella oli vuonna 2020 keskimäärin 100 ajoneuvoa vuorokaudessa lossin päässä ja n 70 ajon./vrk pidemmällä saarella. Raskaita ajoneuvoja oli alle 10 ajoneuvoa vuorokaudessa. Nopeusrajoitus alueella on 80 km/h, lossirannan läheisyydessä 50 km/h.

Kyläniemeen ei ole kiinteää maantieyhteyttä mantereelta. Kulku saareen tapahtuu lossilla. Kyläniemen lauttapaikka sijaitsee Ruokolahden ja Taipalsaaren kunnan rajalla Kyläniementiellä (mt 14866) Kutveleen kanavan länsipuolella. Nykyisin paikalla liikennöi Kyläniemen lossi yhdistäen Kyläniemen mantereeseen. Lossi liikennöi tarvittaessa, henkilöautoja sen kyytiin mahtuu noin 14 ja sen hyötykuorma on 60 tonnia.

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen suunnitelmissa on rakentaa kiinteä yhteys Kyläniemeen sillan kautta, mikäli taloudelliset edellytykset täyttyvät. Siltayhteydestä on valmistunut yleissuunnitelma vuonna 2009, ja se on hyväksytty 21.5.2015. Hyväksymispäätös on voimassa vuoden 2023 loppuun eikä sitä voida jatkaa. Päätös raukeaa, mikäli jatkosuunnittelua ei ole aloitettu siihen mennessä. Tällä hetkellä tiesuunnitelman laatimisesta ei ole päätöksiä. Väylävirastoa on informoitu asian tilasta.

Yleissuunnitelmassa siltavaihtoehdoksi valittiin ns. pitkän sillan vaihtoehto, joka sijoittuu nykyiselle lauttapaikalle. Mikäli yleissuunnitelma vanhenee, ollaan uudelleen lähtötilanteessa siltapaikan valinnan ja teknisen

7.7.2021

toteutuksen valinnan suhteen. Tällöin tarkasteluihin tulee ottaa mukaan Kyläniemen saaren itäpäästä manterelle muodostettava kiinteä yhteys Kutveleen kanavan ylitse.

Lossi ja/tai siltapaikka ei sisälly nyt tarkasteltavaan kaava-alueeseen, mutta nyt tarkasteltavalla kaava-alueella on selvä yhteys lossin kuormitukseen. Osayleiskaavan uudistuksen myötä mahdollisesti lisääntyvä maankäyttö synnyttää myös lisää liikennettä.

Toisaalta kiinteän yhteyden toteuttaminen mahdollistaa tieliikenteelle vapaan kulun vesistön yli ja nopeuttaa mm. hälytysajoneuvojen ja kalastuselinkeinon harjoittajien kuljetusjärjestelyjä sekä tukee muutoinkin paikallista elinvoimaisuutta. Lossin autoliikenteelle aiheuttamat viivytykset poistuvat, ja raskaimmatkin kuljetukset voidaan hoitaa ilman kuorman viemistä osissa. Kiinteän tieyhteyden myötä Kyläniemen ympärivuotisen asutuksen olosuhteet paranevat ja kiinteistöjen arvon arvioidaan nousevan lukuun ottamatta sillan lähialuetta.

Liikenne-ennusteen perusteella pelkästään kiinteä yhteys mantereelle kasvattaa liikennettä Kyläniementiellä, mt 14866 arvoon noin 140 ajon/vrk. Nyt käsillä oleva osayleiskaavan muutos saattaa osaltaan lisätä tätä kehitystä. Liikenteen kasvun myötä Kyläniemen siltahankkeen taloudelliset kannattavuusluvut muuttuvat nykyisestä kannattavampaan suuntaan.

ELY-keskuksella ei ole muita tiedossa olevia tai suunniteltuja tienparannushankkeita liittyen nyt käsillä olevan Suur-Saimaan osayleiskaavan uudistuksen alueella.

Kulttuuriympäristö

Kulttuuriympäristön osalta pidetään hyvänä, että maisemasta sekä kulttuuriympäristöstä ja arkeologista tehdään selvitykset kaavaan.

Etelä-Karjalan museon nimeltä tulee tarkastaa, kumpaa nimeä museo vakiintuneesti käyttää: Etelä-Karjalan museota vai Lappeenrannan museota. Paikallisen vastuumuseo kannattaa pitää tiiviisti mukana em. selvitysten teossa jo alkuvaiheesta saakka.

Lopuksi

Kaakkois-Suomen ELY-keskus pitää Suur-Saimaan osayleiskaavan uudistamista ajankohtaisena sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa esitetyjä tavoitteita luontevina.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt alueidenkäytön asiantuntija Suvi Karppinen ja ratkaissut alueidenkäyttöpäällikkö Pertti Perttola.

7.7.2021

KASELY/876/2021

Liitteet Liite 1: Arvokkaat geologiset muodostumat

Tiedoksi Etelä-Karjalan liitto
Etelä-Karjalan museo
Lappeenrannan seudun ympäristötoimi

Tämä asiakirja KASELY/876/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KASELY/876/2021 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Karppinen Suvi 07.07.2021 11:32

Hyväksyjä Perttola Pertti 07.07.2021 12:02